

Eesti toiduainetööstuse 2015. aasta ülevaade

Eveli Naaris

kaubanduse ja põllumajandussaadusi töötleva tööstuse osakond / nõunik

24. mai 2016

Sisukord

Lühikokkuvõte.....	1
Sissejuhatus.....	3
Positsioon majanduses.....	3
Majandusnäitajad.....	7
Investeeringud.....	13
Kaubandus.....	14

Lühikokkuvõte

- Toiduainetööstus (sh joogitööstus) on üks olulisem haru Eesti töötlevas tööstuses, mis toodab ligi 16% kogu töötleva tööstuse toodangust ning annab olulise panuse üldisesse tööhõivesse – toidutööstustes töötab üle 14% töötlevas tööstuses hõivatutest.
- 2015. aastal toodeti toiduainetööstuse ettevõtete poolt kokku ~1,42 mld euro eest toodangut, mis oli 4,8% vähem kui eelneval aastal ja sellest 35% eksporditi.
- Toiduainetööstuse müügitulu oli 2015. aastal 1,80 mld eurot ehk 3% vähem kui eelmisel aastal.
- Erinevalt varasematest aastatest vähenesid 2015. aastal toiduainetööstuse kulud võrdluses eelneva aasta 2% võrra ja seda eelkõige tootmissisendite hindade languse tõttu. Kokku olid toiduainetööstuse 2015. aasta kogukulud 1,70 mld eurot.

- Seega vähenes 2015. aastal toiduainetööstuse müügitulu rohkem kui kulud, mis omakorda vähendas ettevõtete kasumit võrreldes eelneva aasta 13% võrra. Kokku oli toiduainetööstuse kogukasum 2015. aastal 99 mln eurot.
- Vaatamata keerulisele turuolukorrale investeerisid toiduainetööstuse ettevõtted 2015. aastal materiaalsesse põhivarasse 71 mln eurot, mis oli 18% rohkem kui eelmisel aastal.
- Eesti panga ülevaates¹ tuuakse välja, et Eesti majanduskasv aeglustus 2015. aastal ja oli viimase kuue aasta aeglaseim (1,1%). Kasvu aeglustumise tingis peamiselt nõrk majandusolukord mitmes naaberiigis ning kesised ekspordivõimalused, samas on aga ettevõtete müük siseturule tänu majapidamiste sissetulekute ja ostujõu suurenemisele kiiresti kasvanud. Lisaks tuuakse välja, et toiduained kallinesid küll 2015. a kokkuvõttes 1%, kuid aktsiisitoetusude mõju kõrvale jättes hinnatase üldiselt alanes.
- Olulise toiduainetööstust mõjutanud tegurina võib 2015. aastast välja tuua keerulise turuolukorra Euroopa Liidus seoses Venemaa impordikeeluga mitmetele toidukaupadele, mille tõttu tuli suurele osale toodangule leida uued turud ja toodangu realiseerimiseks hindu alandada nii sise- kui ka välisurgudel. Enim on hinnalangusest olnud mõjutatud piima- ja lihatooted, mille puhul on oluliseks teguriks ka piimakvootide kaotamine Euroopa Liidus ja sigade Aafrika katku levik Eestis. Lisaks toiduainete toormehindade langusele mõjutab toiduainetööstust ka nafta hinna langus maailmaturul.
- Eesti Konjunktuuriinstituudi Venemaa impordikeelu mõju analüüsis² toodi välja, et 2014. a augustis Venemaa poolt kehtestatud impordikeeld mõjutas kolmest suurimast Vene turuga seotud tootmisharust (piima-, liha- ja kalasektor) enim piimasektorit. Kokku vähenes piima-, liha- ja kalasektori ekspordikäive Venemaale aasta jooksul pärast impordikeelu kehtestamist 46,5 mln euro võrra ehk 82%. Osaliselt suudeti seda kompenseerida teistel turgudel ja teiste toodete müügiga, kuid samas mõnede toodete osas vähenes eksport ka teistesse riikidesse, mis olid ise aktiivselt ekspordiga Venemaale tegelenud. Kolme sektori ekspordikäive kokku vähenes aasta jooksul 87,5 mln euro võrra ehk 17%, mis sisaldab ka hinnalanguse mõju, milles oli Venemaa impordikeelul suur roll.
- Täiendavalt toodi Eesti Konjunktuuriinstituudi sigade Aafrika katku mõjude analüüsis³ Eesti sealiha sektorile välja, et lisaks Venemaa piirangutele liha ja lihatoodete ekspordile muutis turuolukorda oluliselt ka 2015. aasta suvel Eesti kodusigade seas levima hakanud sigade Aafrika katk ning selle tõttu III tsoonist pärit sigadele ja lihale kehtestatud ekspordikitsendused Euroopa Liidu siseselt ning töötlemiskitsendused lihasaaduste valmistamisel. Sellest tekkinud ülepakkumine tekitas augustis-septembris olukorra, kus III tsoonist pärit sealiha kokkuostuhind langes paari nädalaga enam kui 2 korda madalamaks turu keskmisest kokkuostuhinnast.

¹ <http://www.eestipank.ee/publikatsioon/rahapoliitika-ja-majandus/2016/rahapoliitika-ja-majandus-12016>

² <http://www.agri.ee/sites/default/files/content/uuringud/2015/uuring-2015-ekspordivoimekus.pdf>

³ <http://www.agri.ee/sites/default/files/content/uuringud/2016/uuring-2016-sak-sealihasektor.pdf>

- Eesti jaekaubanduse sortimendis püsib 2015. aastal kodumaist päritolu toidukaupade osakaal aastases võrdluses küllaltki stabiilsel tasemel. TNS Emori poolt 2015. aastal läbi viidud sortimendi- ja hinnavaatluse⁴ käigus kaardistatud tootegruppides oli kodumaiste toodete osakaal sortimendis kokku keskmiselt 59% ehk 1 protsendipunkti vähem kui eelmisel aastal. Kodumaiste toodete osakaal oli suurim keeduvorstide ja viinerite kategoorias, aga väga kõrge oli Eestis valmistatud kauba osakaal ka suitsuvorstide, kohupiima ja veiseliha kategoorias. Oluliselt langes kodumaise leiva osakaal sortimendis, mille põhjuseks oli Fazer tootmise ümber paigutamine Eestist Lähti ja Leetu. Kõige väiksem oli eestimaise toodangu osakaal endiselt makaronitoodete, margariini ja toiduõlide kategooriates.
- Eesti maaelu arengukava (MAK 2014-2020) raames sai 2015. aastal põllumajandussaaduste töötlemiseks ja turustamiseks taotleda investeeringutoetust kokku 3 meetmest vastavalt taotleja suurusele, millest kokku määrati toetuseks 15,56 mln eurot.
- Eesti Toiduainetööstuse Liit korraldas 2015. aastal juba 21. korda uute toodete konkursi „Eesti Parim Toiduaine“, kus tunnistati parimaks toiduaineks Valio Eesti AS Gefilius Cappuccino keefir.

Sissejuhatus

Toiduainetööstusena on ülevaates käsitletud toiduainete ja joogitootmise ettevõtteid (EMTAK⁵ 2008 – C10, C11). Vaadeldud on ettevõtete positsiooni majanduses, investeeringuid ning põgusalt on puudutatud ka väliskaubandust. Ülevaates käsitletud majandusnäitajad on kõigi valimisse kuuluvate ettevõtjate keskmised, seega ei kajasta kõigi ettevõtete olukorda võrdselt, vaid näitab valimi statistilist üldistust. Üksikute ettevõtete näitajad võivad ülevaates toodud keskmisest erineda. Ülevaate tegemisel on kasutatud Eesti Statistikaameti (*edaspidi SA*) lühiajastatistika andmeid 8. märtsi 2016. a seisuga ja Eurostati andmeid 30. märtsi 2016. a seisuga.

Positsioon majanduses

SA lühiajastatistika andmetel oli toiduainetööstuse 2015. aasta keskmine tegutsevate ettevõtete (juriidiliste isikute) arv 505. Võrreldes eelmise aastaga suurenes kokkuvõttes ettevõtete arv 80 võrra – suurim kasv oli väikeste alla 10 töötajaga ettevõtete arvus (36%), aga samas tõusis ka suurte 100 ja enam töötajaga ettevõtete arv 15% võrra. Eelmise aasta jooksul vähenes aga 50 kuni 99 töötajaga ettevõtete arv 14% ja 10 kuni 19 töötajaga ettevõtete arv 7%. Ettevõtete arv, kus töötab 20 kuni 49 inimest, püsib 2015. a muutumatuna.

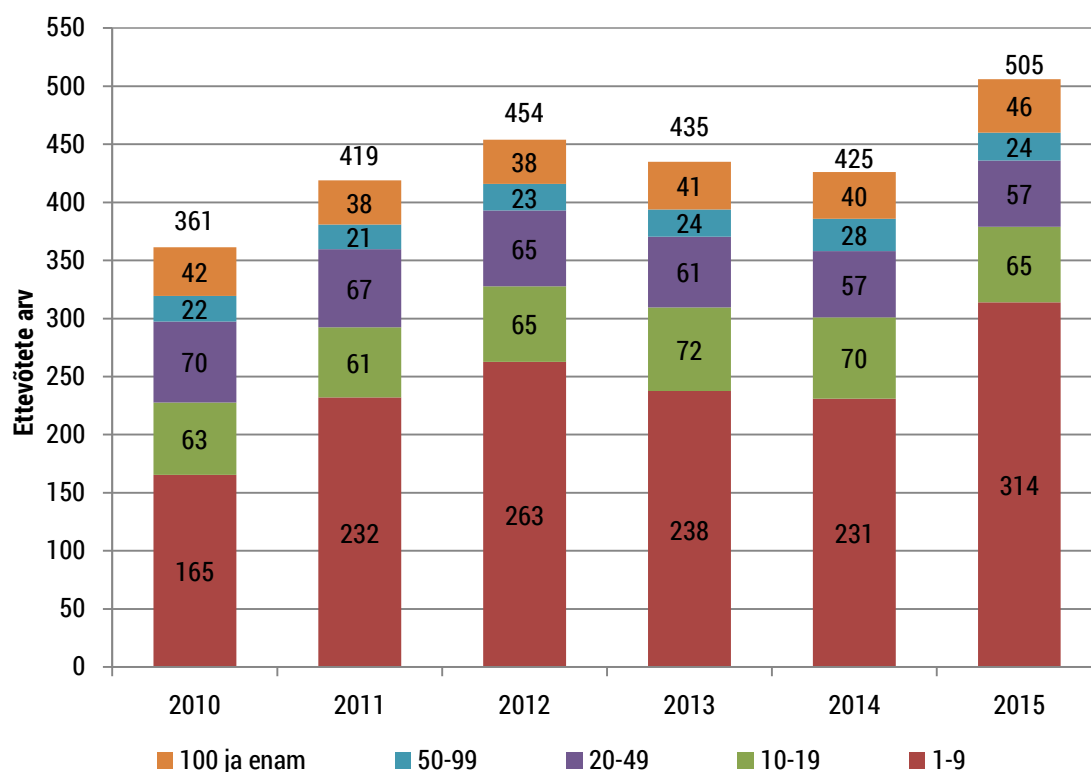
Seega toimus 2015. aasta jooksul toiduainetööstuses oluline kasv kõige väiksemate ja kõige suuremate ettevõtete arvus, keskmise suurusega ettevõtete arv pigem vähenes või püsib samal

⁴ <http://www.agri.ee/sites/default/files/content/uuringud/2015/uuring-2015-estti-toidukaubad-siseturg.pdf>

⁵ Eesti majanduse tegevusalade klassifikaator

tasemel. Suurusgrupiti (tööga hõivatud isikute⁶ arvu järgi) oli 2015. a toiduainetööstuses kõige enam alla 10 töötajaga nn mikroettevõtteid – 314, moodustades 62% kogu ettevõtete arvust. Aastate 2010-2015 lõikes on näha, et kõige muutuvam ongi mikroettevõtete arv, sest tihedas toiduainetööstuse konkrentsis on just nemad kõige haavatavamad. Samal ajal on mikroettevõtteid oma väiksuse tõttu kõige paindlikumad ja suurettevõtetega võrreldes on neil lihtsam oma tegevusala vajaduse korral vahetada.

Joonis 1. Toiduainetööstuse ettevõtete arv tööga hõivatud isikute arvu järgi

Allikas: SA

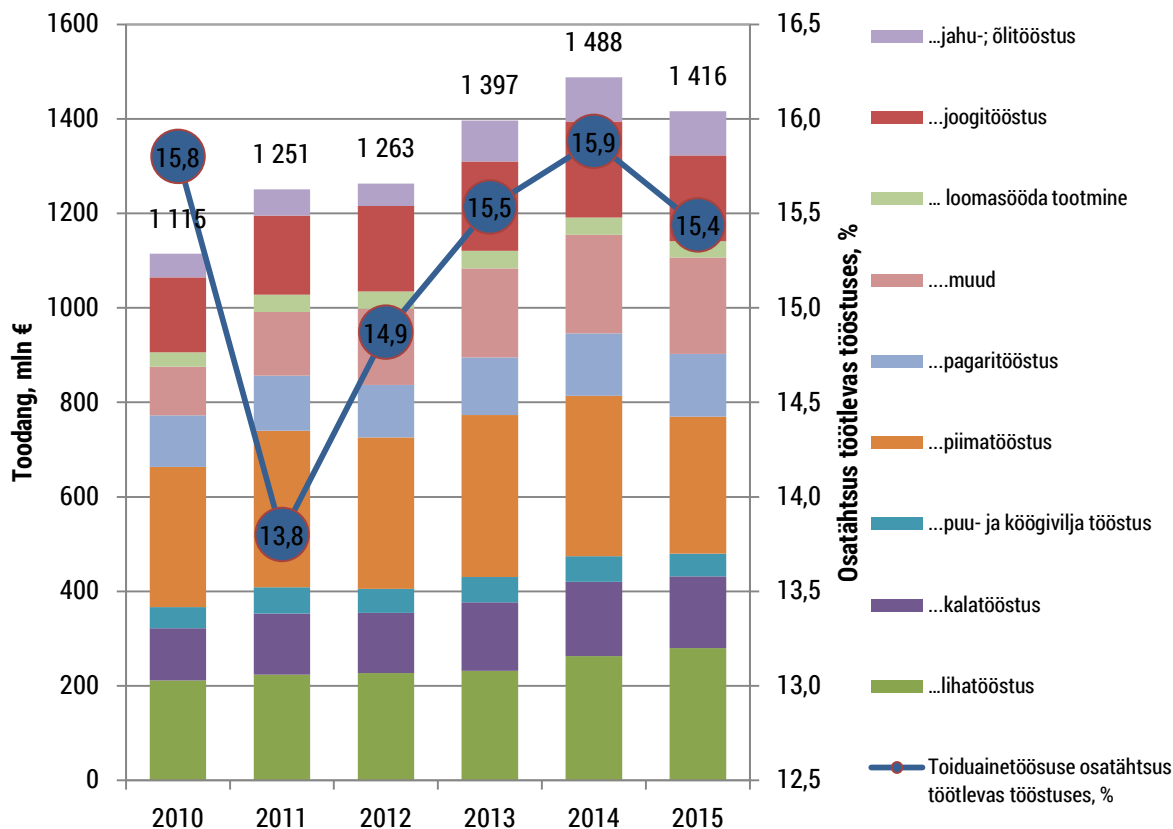
SA lühiajastatistika andmetel toodeti 2015. aastal toiduainetööstuse ettevõtete poolt kokku ~1,42 mld euro eest toodangut, millest 35% eksporditi. Toiduainetööstuse toodang moodustas 2015. aastal 15,4% töötleva tööstuse kogutoodangust. Kui perioodil 2012-2014 kasvas toiduainetööstuse ettevõtete tootmismahud ülejäänud töötleva tööstuse kogutoodangu mahust kiiremas tempos, siis 2015. aastal toiduainetööstuse toodangumahu kasv pidurdus, mis võib olla tingitud keerulisest turuolukorrast ja toidukaupade jaehindade langusest.

Võrreldes eelneva aastaga vähenes 2015. aastal toiduainetööstuse toodang kokkuvõttes 4,8% võrra. Enim vähenesid piimatööstuse (15%), puu- ja köögiviljatööstuse (11%) ja joogitööstuse (11%) tootmismahud. Samas suurenes lihatööstuse tootmismahud (6%), mis võib osaliselt olla seotud sigade Aafrika katku levikust põhjustatud kauplemispiirangutega ja vajadusega riskide hajutamiseks

⁶ Kõik ettevõttes töötavad isikud, olenemata töönädala pikkusest

ennetavalt realiseerida senisest suuremas mahus elussigaid Eesti lihatööstustele⁷. Suurima osa Eesti toiduainetööstuse toodangust annavad jätkuvalt piima- (20,5%), liha- (19,8%), joogi- (12,8%) ja kalatööstus (10,7%).

Joonis 2. Toiduainetööstuse toodang (mln €), osatähtsus töötlevas tööstuses (%)

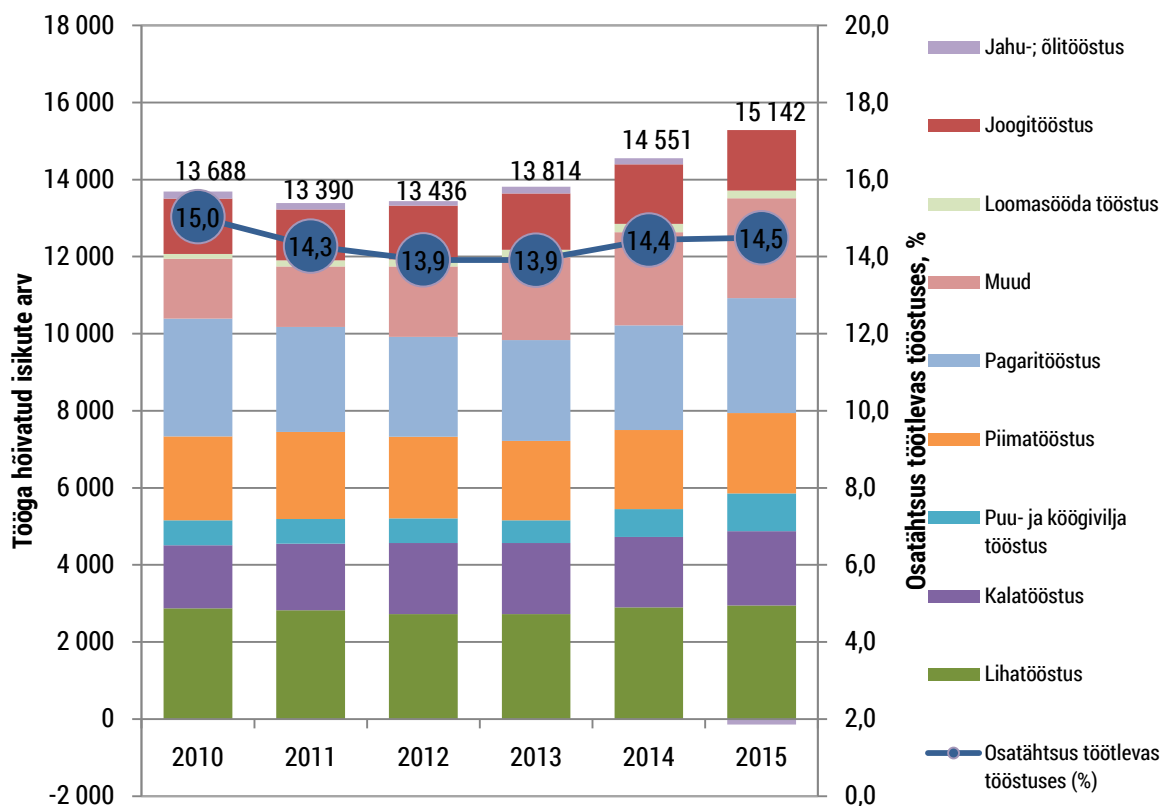

Allikas: SA, MEM arvutused

Toiduainetööstuses tegutseb keskmiselt 14% töötlevas tööstuses **hõivatud inimestest**. Tööjõumahukamad tegevusalad toiduainetööstuses on liha- ja pagaritööstus, kus tegutseb vastavalt 19,7% ja 19,5% toiduainetööstuses tööga hõivatud inimestest.

⁷ Statistikaameti andmetel suurenes tapetud sigade arv 2015. aastal võrdluses eelneva aasta 4,4% ehk 22,4 tuha looma võrra (2014. a suurenes tapetud sigade arv 10% võrra). Tapetud sigade arv on olnud kasvavas trendis alates 2012. aastast kui Venemaa keelustas elussigade sisseveo.

Joonis 3. Tööga hõivatute arv toiduainetööstuses, osatähtsus töötlevas tööstuses (%)

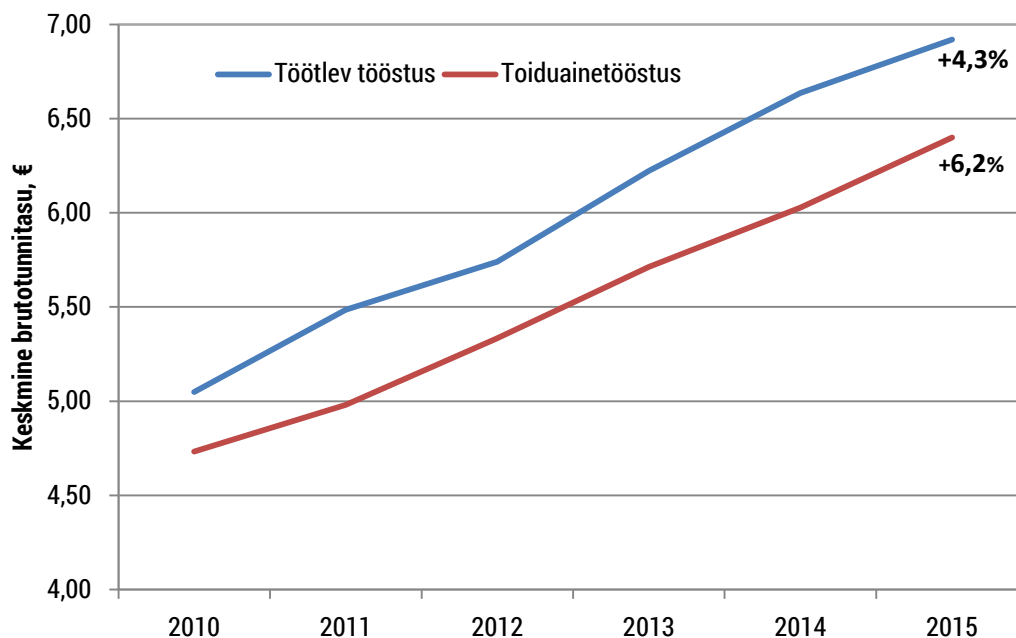
Allikas: SA

SA andmetel oli 2015. aastal toiduainetööstuses tööga hõivatud keskmiselt 15 142 inimest, mida oli 591 inimese võrra (4%) rohkem kui eelneval aastal. Tegevusalade lõikes on tööga hõivatute arv kasvanud enim puu- ja köögiviljatööstuses (35%) ja vähemal määral pagaritööstuses (9%). Loomasöödatööstuses hõivatud inimeste arvus toimus 2015. a jooksul 10% langus.

Nii nagu Eestis tervikuna, mõjutas ka toiduainetööstust 2015. aastal keskmise palga kasvu aeglustumine võrreldes eelneva aastaga, mis tuleneb ettevõtete kohanemisest kasumite jätkuva kahanemisega. Samas tuuakse Eesti Panga ülevaates⁸ välja, et ettevaates hoiab palgasurvet majanduses suurena see, et tööturg toetab palgaläbirääkimistel töötajate positsiooni: töötuse määr on hoolimata väikesest tõusust siiski madal ja hõive määr on alates taasiseseisvumisest kõrgeimal tasemel. Lisaks kiirendab palgakasvu miinimumpalga tõus. Samas ohustab aga kiire palgakasv ilma tootlikkuse kasvuta eksportijate konkurentsivõimet, kuna see võib sundida ettevõtteid hindu tõstma.

⁸ <http://www.eestipank.ee/publikatsioon/rahapoliitika-ja-majandus/2016/rahapoliitika-ja-majandus-12016>

Joonis 4. Keskmine brutotunnitasu toiduaine- ning töötlevas tööstuses (€)

Allikas: SA, MEM arvutused

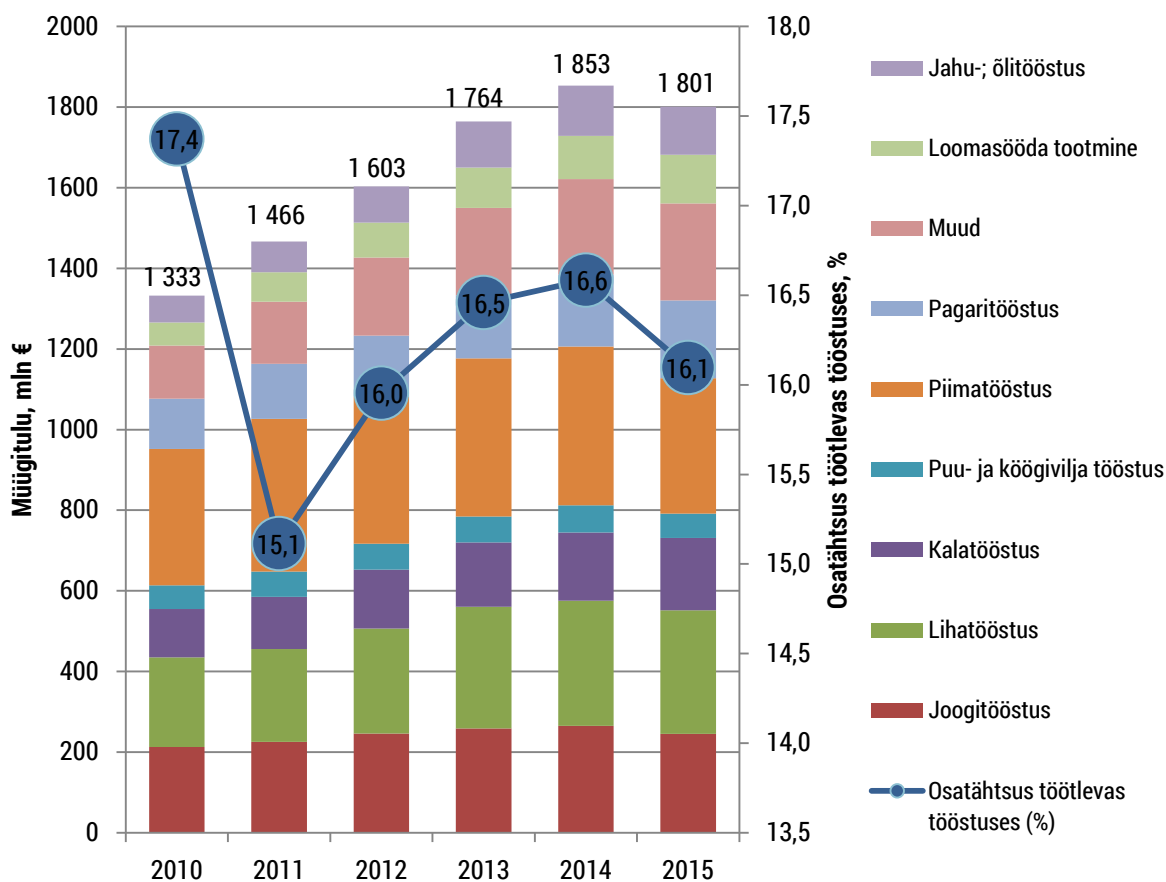
Kuigi kokkuvõttes toiduainetööstuse **keskmine brutotunnitasu** kasvas kogu töötleva tööstuse tunnitasust kiiremas tempos, jäi see endiselt alla töötleva tööstuse tegevusalade keskmisele (8%). Toiduainetööstuse keskmine brutotunnitasu 2015. aastal oli 6,4 eurot, mida oli 6,2% rohkem kui eelneval aastal. Seejuures kasvas tunnitasu kõikide toiduainetööstuse tegevusalade lõikes. Keskmisest suurem kasv oli tegevusaladel, kus maksti niigi toiduainetööstuse keskmisest kõrgemat tunnitasu, nt loomasööda- (13,2%) ja piimatööstuses (12,7%).

Majandusnäitajad

Toiduainetööstuse ettevõtete **müügitulu**⁹ oli 2015. aastal 1,80 mld eurot. Võrreldes eelmise aastaga vähenes toiduainetööstuse müügitulu 3%. Tegevusalade lõikes olid muutused müügitulus küllaltki erinevad. Enim suurenes aasta jooksul müügitulu loomasöödatööstuse (13%), pagaritööstuse (8%) ja kalatööstuse (7%) tegevusaladel. Müügitulu vähenemine 2015. aasta jooksul oli suurim piimatööstuse (15%), puu- ja köögiviljatööstuse (12%) ja joogitööstuse (7,5%) ettevõtetes.

⁹ Joonistel on näidatud jahu- ja õlitööstuse andmed koos, kuna andmekaitse põhimõttest tulenevalt ei avalda SA nende tegevusalade andmeid eraldi.

Joonis 5. Toiduainetööstuse müügitulu (mln €), osatähtsus töötlevas tööstuses (%)

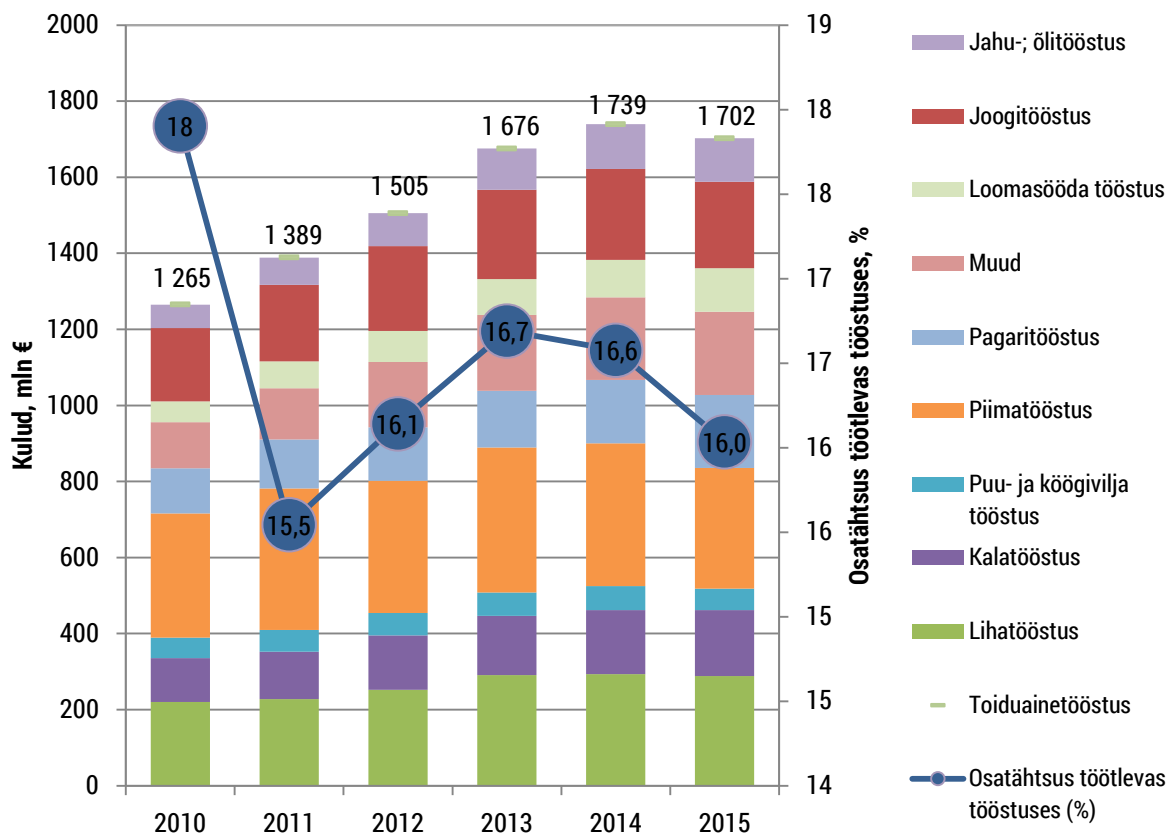

Allikas: SA

Toiduainetööstuse müügitulu moodustas 2015. aastal 16% töötleva tööstuse müügitulust, mis on võrreldes eelneva aastaga mõnevõrra vähenenud. Sarnaselt toodangu mahtudega toimus perioodil 2012-2014 ka müügitulu osas toiduainetööstuse osatähtsuses töötlevas tööstuses suurenemine, kuna toiduainetööstuse ettevõtete müügitulu kasvas töötleva tööstuse keskmisest kiiremas tempos, 2015. aastal pöördus see trend aga langusele. Kuna tegevusaladest on toiduainetööstuse müügitulus suurim osakaal piima- (19%), liha- (17%) ning joogitööstusel (14%), siis mõjutab nende tegevusalade keeruline turuolukord ja sellega seoses käibe vähenemine kogu toiduainetööstuse tulemusi.

Erinevalt varasematest aastatest vähenesid toiduainetööstuse kulud 2015. aastal eelkõige tootmissisendite hindade languse tõttu. Toiduainetööstuse 2015. aasta **kulud** olid 1,70 mld eurot, mis on 2% vähem kui eelmisel aastal. Tegevusalade lõikes oli aga erisusi – suurim kulude kasv oli 2015. a loomasööda- (17%) ja pagaritööstuses (15%), mis võib olla tingitud tööjõupuudusest tingitud palgasurvest nendel tegevusaladel. Kulud vähenesid aga enim piima- (15%), puu- ja köögivilja (11%) ning joogitööstuses (5%), mis võib olla seotud nii toormehindade languse kui ka tootmismahude vähenemisega nendel tegevusaladel. Kogukuludest 13% moodustasid tööjõukulud, mis suurenesid aastaga 9%.

Joonis 6. Toiduainetööstuse kulud (mln €), osatähtsus töötlevas tööstuses (%)

Allikas: SA

2015. aasta oli toiduainetööstuste jaoks trende muutev – aasta jooksul vähenesid kokkuvõttes nii toiduainetööstuse ettevõtete tootmismahud, müügitulu kui ka kulud. Seejuures vähenes müügitulu rohkem kui kulud ja see vähendas omakorda ettevõtete kasumit. Eesti panga ülevaates¹⁰ tuuakse välja, et eri tegevusalade puhul vähenes kasumite osakaal eelkõige harudes, mis kannatavad ebasoodsa turuolukorra all. Samas kasumite kahanemise taustal jätkunud kiire tööjõukulude kasv suurendas lõhet tootlikkuse ja palkade vahel.

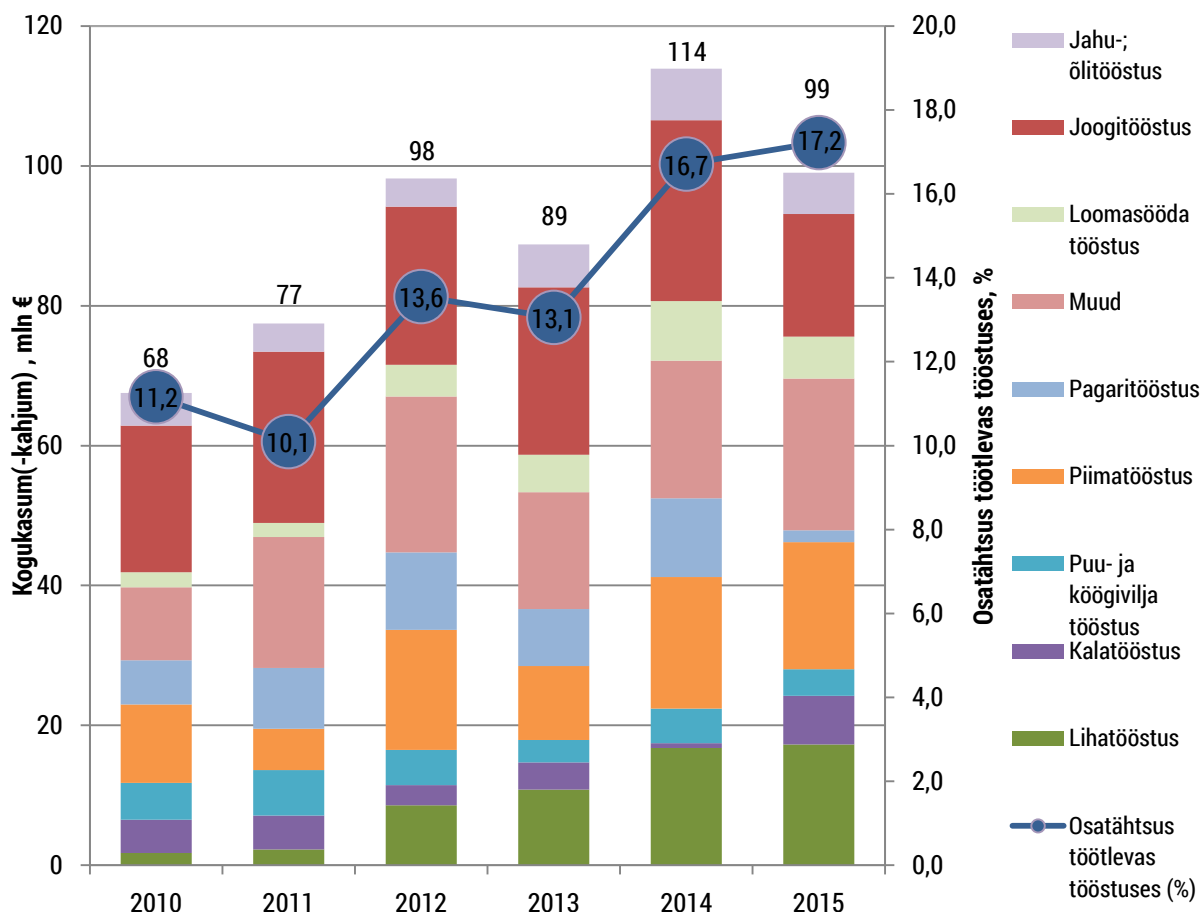
Toiduainetööstuse **kogukasum**¹¹ 2015. aastal oli 99 mln eurot, mis on võrreldes eelneva aastaga kokkuvõttes langenud 13%. Samas oli 2015. aastal toiduainetööstuse tegevusaladest erandlik kalatööstus – kogukasum kasvas võrreldes eelneva aastaga ligi 10 korda ehk 0,7 mln eurolt 6,9 mln euroni. Kogukasumit kasvas ka lihatööstus (3%), mis võib olla tingitud eelkõige tootmismahude ja tarbimise suurenemisest, aga ka tooraine odavnemisest. Ülejäänud tegevusaladel kogukasum 2015. aasta jooksul vähenes võrreldes eelneva aastaga – suurim langus oli pagaritööstuses (85%), joogitööstuses (32%), loomasöödatööstuses (29%) ja puu- ja köögiviljatööstuses (23%).

¹⁰ <http://www.eestipank.ee/publikatsioon/rahapoliitika-ja-majandus/2016/rahapoliitika-ja-majandus-12016>

¹¹ Kasutatud on Statistikaameti andmebaasis lühiajastatistikas avaldatud ettevõtete kogukasumit, mis ei ole võrreldav aastastatistikas avaldatava puhaskasumiga, kuna nende arvutamisel on kasutatud erinevaid meetodikaid.

Kui varasematel aastatel on toiduainetööstuse kogukasumis olnud kõige suurem osakaal joogitööstusel, jäädes ~23-35% vahele, siis 2015. aastal vähenes joogitööstuse osakaal 17,7%-ni. Suurim osakaal toiduainetööstuse 2015. a kogukasumis oli piimatööstusel (18,3%), aga ka lihatööstusel (17,5%).

Joonis 7. Toiduainetööstuse kogukasum (-kahjum) (mln €), osatähtsus töötlevas tööstuses (%)

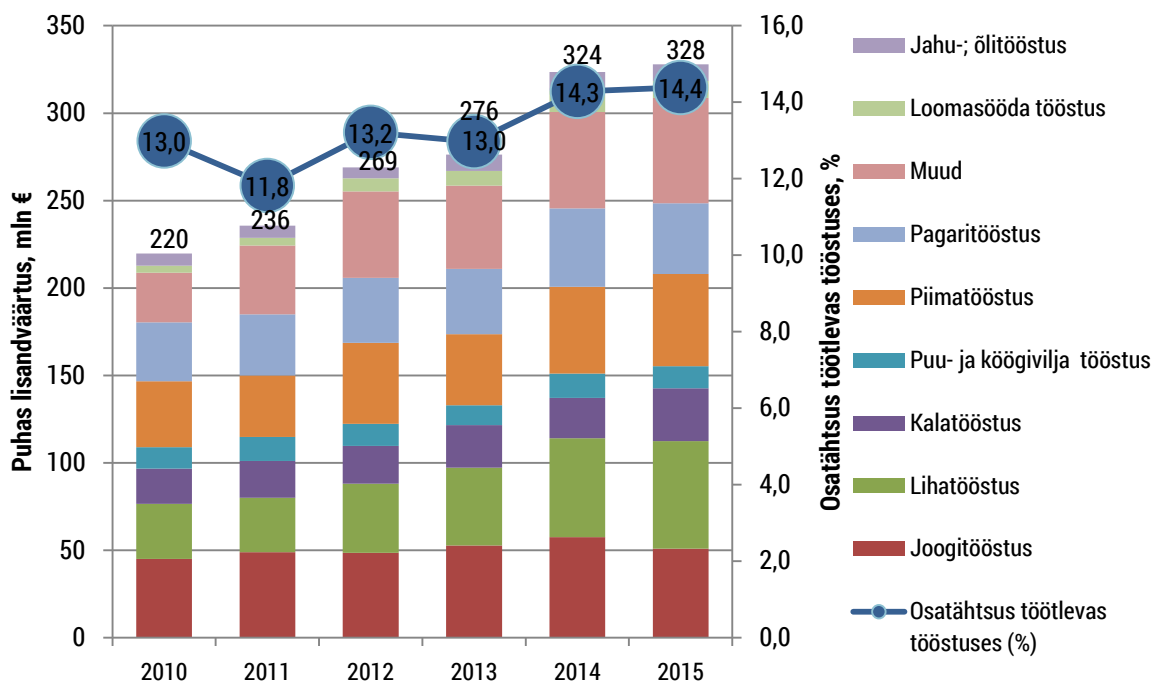

Allikas: SA

Suurima panuse toiduainetööstuse **lisandväärtuse** loomisse annavad liha-, piima- ja joogitööstus, kõige tagasihoidlikum on jahu- ja õlitööstuse osa. Toiduainetööstuses 2015. aastal loodud puhas lisandväärtus¹² oli 328 mln eurot, suurenedes aastaga 1,3%. Kasvu panustasid kõige enam kalatööstus (31%), lihatööstus (9%) ja piimatööstus (6%). Lisandväärtuse kasvu pidurdasid enim loomasööda- (20%), joogi- (11%), pagari- (9,9%) ja puu- ja köögiviljatööstus (9,5%).

¹² Puhast lisandväärtust = kogukasum (-kahjum) + tööjõukulud

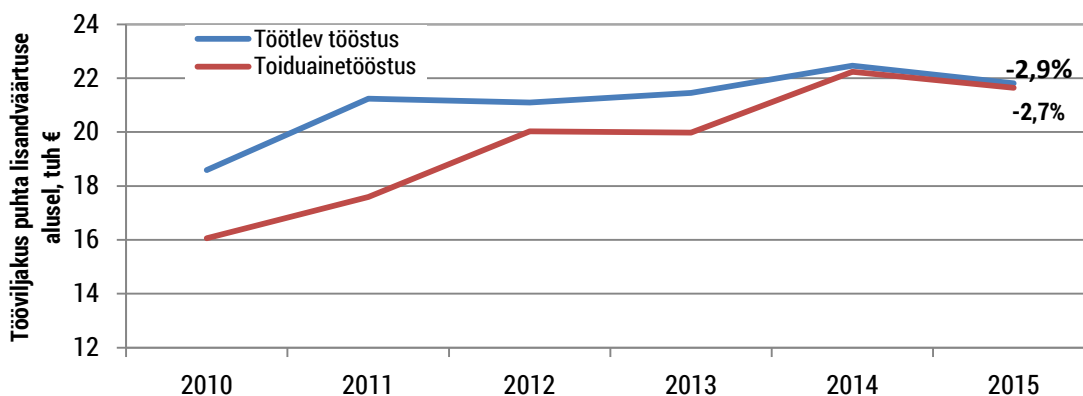
Joonis 8. Toiduainetööstuse lisandväärtus (mln €), osatähtsus töötlevas tööstuses (%)

Allikas: SA

Toiduainetööstuse **tööviljakus**¹³ on võrreldes töötleva tööstuse tegevusalade keskmisega jõudnud küllaltki samale tasemele. Viimaste aastatega on toiduainetööstuse tööviljakuse näitaja kõrvutades töötleva tööstuse keskmise näitajaga paranenud, mille põhjuseks võib olla investeerimine järjest paremasse tootmistehnoloogiasse. Samas 2015. aastal trend muutus – vähesel määral (3%) alanes nii toiduainetööstuse kui ka töötleva tööstuse tööviljakuse tase.

Joonis 9. Töötleva ja toiduainetööstuse tööviljakus puhta lisandväärtuse alusel (tuh €)

Allikas: SA, MEM arvutused

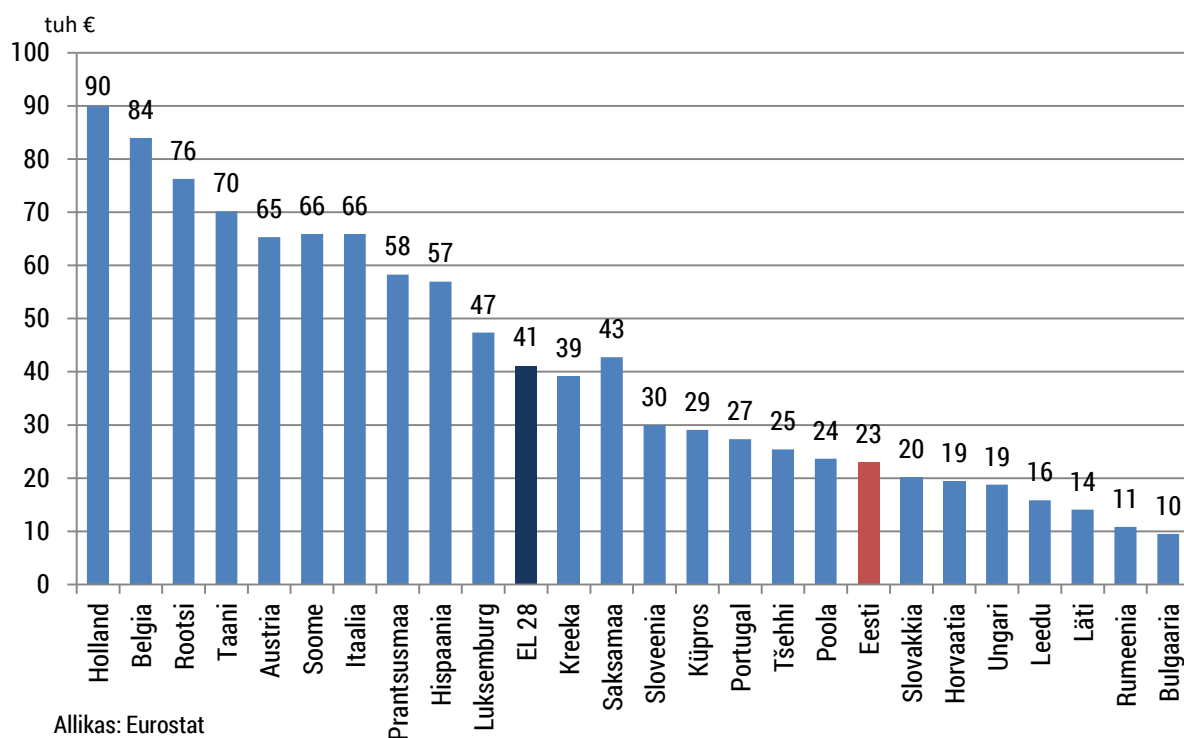
¹³Tööviljakus = puhas lisandväärtus/tööga hõivatud inimeste arv

Toiduainetööstuses loodi 2015. aastal kokkuvõttes 21,7 tuh eurot lisandväärtust töötaja kohta ehk 2,7% vähem võrreldes eelmise aastaga, mis on mõnevõrra väiksem töötlevas tööstuses keskmiselt loodavast lisandväärtusest (21,8 tuh eurot töötaja kohta). Samas toiduainetööstuse tegevusalade lõikes toimus 2015. a enamikel aladel tööviljakuses pigem kasv võrdluses eelneva aastaga. Suurim kasv tööviljakuses oli kalatööstuses (24%), lihatööstuses (7%) ja piimatööstuses (4%). Vähenes tööviljakus aga pagaritööstuses (18%), joogitööstuses (13%) ja loomasöödatööstuses (11%), kus põhjuseks võib olla inimtööjõu kasutamise osakaalu suurenemine. Siiski püsib joogi- ja loomasöödatööstuses tööviljakuse tase tunduvalt üle toiduainetööstuse keskmise taseme.

Vaatamata mõningale langusele 2015. aastal on Eestis loodav lisandväärtus töötaja kohta viimastel aastatel olnud pigem kasvavas trendis, kuid siiski veel kaugel maas EL keskmisest, moodustades sellest veidi üle poole – 56%. Lisaks on Eesti panga ülevaates¹⁴ toodud välja, et tööviljakuse kiirem kasv ülejäänud Euroopa riikidega võrreldes on raugenud, kuid Eestil on siiski palju eeliseid, mille abi kasvu soodustada.

Viimased Eurostati andmebaasis avaldatud tööviljakuse andmed kajastavad 2013. aastat, mil Eesti toiduainetööstuses toodeti lisandväärtust töötaja kohta aastas 23 tuhat eurot.

Joonis 10. Tööviljakus lisandväärtuse alusel EL liikmesriikides (2013.aasta)

Allikas: Eurostat, MEM arvutused

Lähiriikidega võrreldes oli tööviljakus ~3 korda madalam kui Rootsis ja Soomes, kuid Leedu ja Lätiga võrreldes oli näitaja kõrgem – vastavalt 46% ja 63%. Tööviljakuse suurenemine sõltub nii tööjõu

¹⁴ <http://www.eestipank.ee/publikatsioon/rahapoliitika-ja-majandus/2015/rahapoliitika-ja-majandus-22015>

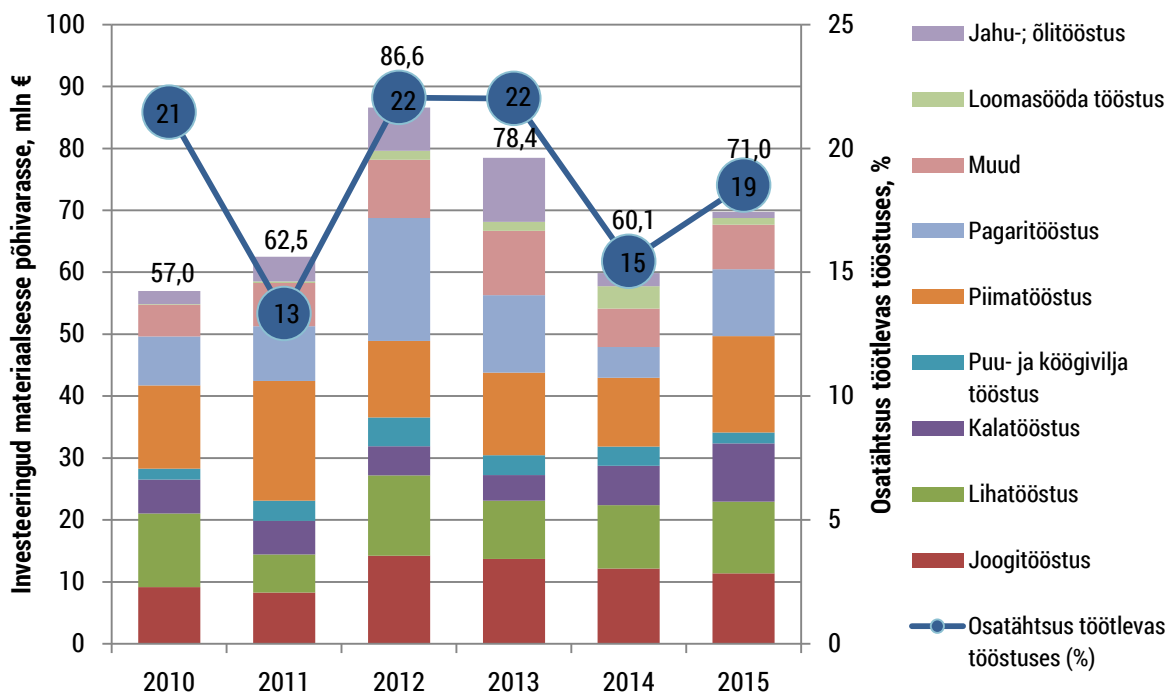
kvaliteedist (haritud ja heade tööskustega töölisel suudavad tootlikumalt töötada) kui ka uute seadmete ning tootmistehnoloogia kasutuselevõttust.

Investeeringud

Tugev konkurents sunnib tootma efektiivsemalt ning klientide järjest kasvavad vajadused ja kvaliteedinõuded eeldavad ettevõtetelt uute tehnoloogiate kasutuselevõttu, paindlikkust, suuremat tootlikkust ning innovaatsust. Sellest tulenevalt on väga oluline jätkuv investeerimine tootmistehnoloogia moderniseerimisse.

Toiduainetööstuse ettevõtte investeerisid materiaalsesse põhivarasse 2015. aastal 71 mln eurot, mis oli 18% rohkem kui eelmisel aastal. Tootmisharude lõikes suurenesid investeeringud enim pagaritööstuse ettevõtetes (117%). Olenemata keerulisest turuolukorrast suurenesid 2015. a investeeringud olulisel määral ka kala- (48%), piima- (40%) ja lihatööstuses (13%). Samas vähenesid suurel määral loomasöödatööstuse (70%) ning jahu- ja õlitööstuse (52%) ettevõtete investeeringud.

Joonis 11. Toiduainetööstuste investeeringud materiaalsesse põhivarasse (mln €), osatähtsus töötlevas tööstuses (%)

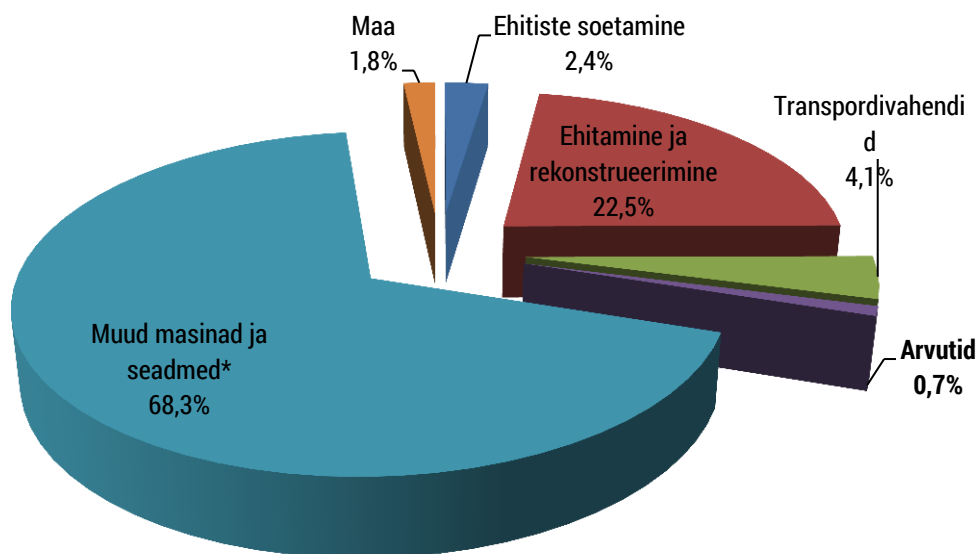

Allikas: SA, MEM arvutused

Toiduainetööstuse investeeringutes oli tegevusalade lõikes kõige suurem osakaal piimatööstusel, kus tehti 2015. aastal investeeringuid 15,5 mln euro eest, mis moodustas 22% kogu toiduainetööstuse investeeringutest. Suur osa investeeringutest tehti ka liha- ja joogitööstuse ettevõtetes, vastavalt 16,3% ja 16,0% kogu toiduainetööstuste investeeringutest.

Kõige rohkem investeeriti toiduainetööstuse ettevõtetes 2015. aastal muudesse masinatesse ja seadmetesse (v.a. arvutid ja transpordivahendid), kokku 48,5 mln euro väärtuses, mis moodustas kogu materiaalsesse põhivarasse tehtud investeeringutest 68%. Hoonete ehitamisse ja rekonstrueerimisse investeeriti 16,0 mln eurot (23%), transpordivahenditesse 2,9 mln eurot (4%), ehitiste soetamisele 1,7 mln eurot (2%), maasse 1,2 mln eurot (2%) ning arvutitesse 0,7 mln eurot (1%). Võrreldes eelmise aastaga suurenesid kõige enam investeeringud muudesse masinatesse ja seadmetesse (13,2 mln €).

Joonis 12. Investeeringute jaotumine toiduainetööstuses 2015. aastal (%)

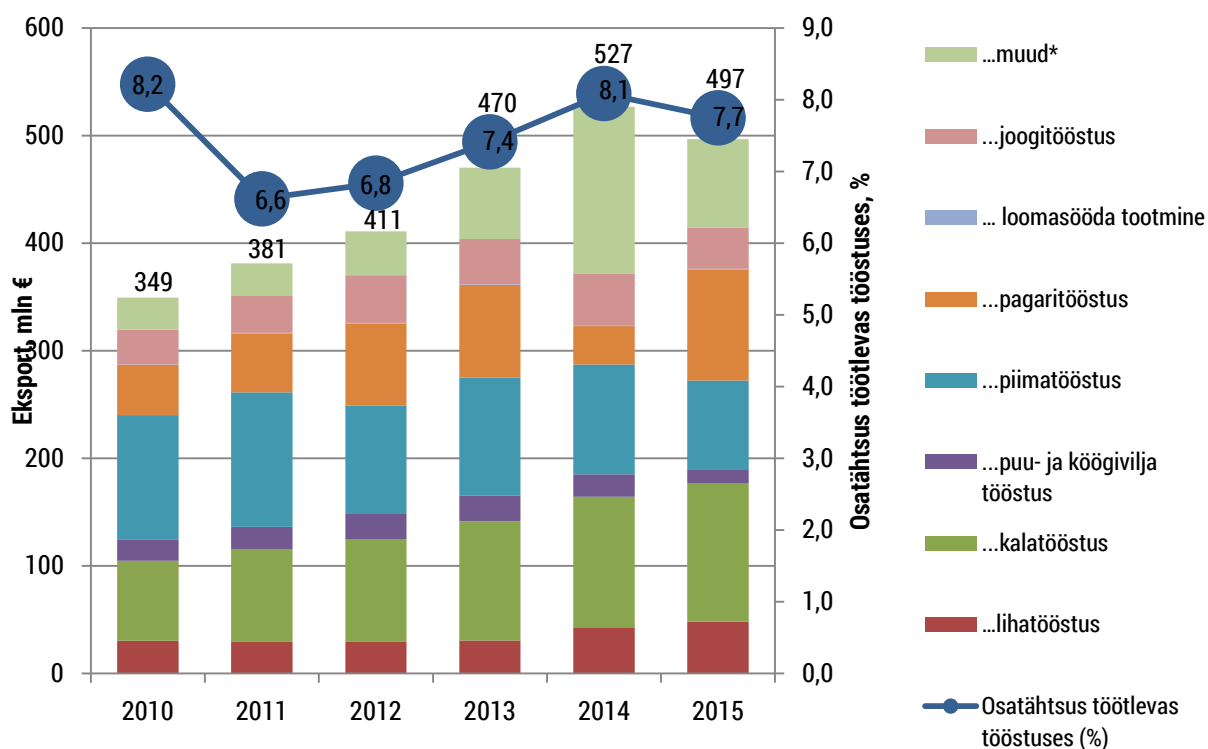
* v.a arvutid ja transpordivahendid

Allikas: SA

Kaubandus

Toiduainetööstuse ettevõtted **eksportisid** 2015. aastal 497 mln euro väärtuses toodangut, mida oli 6% vähem kui eelneval aastal. Kuigi tervikuna toiduainetööstuse eksport vähenes, siis tegevusalade lõikes kasvas võrdluses eelneva aastaga enim pagaritööstuse ettevõtete eksport (191%) ehk 35,6 mln eurot 103,35 mln euroni. Olulisel määral kasvas ka lihatööstuse eksport (14%). Eksport langes 2015. a enim muudes toiduainetööstuse harudes (47%), aga ka puu- ja köögivilja- (36%), loomasööda- (28%) ning piimatööstuses (19%).

Joonis 13. Toiduainetööstuse eksport (mln €)

*- sh jahu- ja õlitööstus

Allikas: SA, MEM arvutused

2015. aastal eksporditi üle kolmandiku (35%) kogu toiduainetööstuse toodangust. Seejuures moodustas toiduainetööstuse eksport 2015. aastal 7,7% töötleva tööstuse toodangu väljaveost. Suurima osa toiduainetööstuse ekspordist moodustavad kalatööstuse (26%), pagaritööstuse (21%) ja piimatööstuse (17%) ettevõtete poolt väljaveetavad tooted.

Eesti panga 2015. a kokkuvõttes¹⁵ tuuakse välja, et üleilmne konjunktuur on endiselt pigem ebasoodne ja Venemaa majandusaktiivsus püsib nõrk. Esimest korda oli terve aasta vältel tunda Vene majandusraskuste ja sanktsioonide mõju. Kokkuvõttes vähenes eksport Venemaale 2015. a võrreldes eelneva aastaga 35%. Samas Eesti eksport Venemaale kahanes teiste riikidega võrreldes vähem ja seetõttu pole alust väita, et Eesti ettevõtjad oleksid Vene turul konkurentsivõimet kaotanud enam kui teised eksporditjad.

Toiduainetööstuse kaubavahetuse kohta on võimalik täpsemalt lugeda Maaeluministeriumi kodulehelt (<http://www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/pollumajandus-ja-toiduturg/statistika/pollumajanduskaupade-eksport-ja-import>).

¹⁵ <http://www.eestipank.ee/publikatsioon/rahapoliitika-ja-majandus/2016/rahapoliitika-ja-majandus-12016>

Tabel 1. Toiduainetööstuse koondandmed

	2014	2015	Muutus (%)
Positsioon majanduses			
Ettevõtete arv	425	505	19
Toodangu väärtus, mln €	1 488	1 416	-5
Toiduainetööstuse toodangu osatähtsus (%)			
..töötlevas tööstuses	15,88	15,44	-0,44pp*
Majandustegevuse näitajad**			
Müügitulu, mln €	1 853	1 801	-3
Kulud, mln €	1 739	1 702	-2
Kogukasum, mln €	114	99	-13
Puhas lisandväärtus, mln €	324	328	1
Toiduainetööstuse lisandväärtuse osakaal (%)			
.. töötlevas tööstuses	14,3	14,4	0,1pp
Töövijakus lisandväärtuse alusel, tuh €	22,2	21,7	-3
Tööga hõivatute arv toiduainetööstuses	14 551	15 142	4
Keskmine brutotunnitasu, €	6,0	6,4	6
Investeeringud			
Investeeringud materiaalsesse põhivarasse, mln €	60,1	71,0	18
... ehitiste soetamine	1,8	1,7	-5
... ehitamine ja rekonstrueerimine	13,8	16,0	16
... transpordivahendid	5,8	2,9	-50
... arvutid	0,4	0,7	59
... muud masinad ja seadmed	35,3	48,5	37
... maa	2,9	1,2	-57
Legend			
* pp – protsendipunkti			
	suurenenud		
	vähenenud		

Tabel 2. Toiduainetööstuse põhinäitajate aegrida

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ettevõtete arv (juriidilised isikud)	393	361	419	454	435	425	505
Keskmine tööga hõivatud isikute arv	16 645	17 427	16 805	16 320	14 658	13 688	13 390	13 436	13 814	14 551	15 142
Kogukasum, mln €	54	62	79	75	63	68	77	98	89	114	99
Puhas lisandväärtus, mln €	177	206	241	254	227	220	236	269	276	324	328
Töövõljalikus puhta lisandväärtuse alusel, tuh €	11	12	14	16	16	16	18	20	20	22,2	21,7
Müügitulu, mln €	1 074	1 202	1 344	1 447	1 291	1 333	1 466	1 603	1 764	1 853	1 801
Kulud kokku, mln €	1 020	1 141	1 265	1 372	1 229	1 265	1 389	1 505	1 676	1 739	1 702
Tööjõukulud, mln €	123	144	162	179	165	152	158	171	187	210	229
Toodang, mln €	827	954	1 133	1 257	1 093	1 115	1 251	1 263	1 397	1 488	1 416
Eksport, mln €	227	265	288	326	286	349	381	411	470	527	497

Allikas: SA lühiajastatistika andmed